

PLF-mytt

PERSON- och LOKALHISTORISKT FORSKARCENTRUM OSKARSHAMN

Ordföranden har ordet

Hoppas sommaren har varit och är skön, för inte är den slut när detta nummer av PLF-nytt kommer ut. Augusti och september är underbara månader, då sommaren når sin mognad med blommor, bär och frukt.

Den 3/5 hade vi föreningsmötet förlagt till Mönsterås. Förutom sedvanliga mötesförhandlingar var dagen också upplagd som en anbyttardag.

Dagens föreläsare fil lic Peter Danielsson och Magdalena Jonsson berättade om Peter Danielssons forskningsresultat från militära boställen.

Vi åt en gemensam måltid på Hembygdsgården, varefter Sven-Erik Nelsson och Göran Magnusson gav oss en historik av Mönsterås hembygdsgård, och för dem som så önskade gavs tillfälle till ett guidat besök på Apoteksmuseet. Att förlägga ett utflyktsmål till Mönsterås Hembygdsgård utan tidspress är väl använd tid, vilket jag varmt kan rekommendera. Tack till Stranda Hembygdsgård och de människor som servade oss på ett mycket trevligt sätt. En förhoppning är nu att många Mönsteråsbor blir medlemmar i PLF.

Efter lunchen samlades vi, som ville ha hjälp med släktforskning, på Mönsterås gymnasieskola, där våra duktiga medarbetare hjälpte de besökande. En av dessa är Sam Blixt, som är eldsjelen i föreningen, speciellt när det gäller databasen och dess sökningar.

Gruppen för fördjupade forskningar om 1600-tal, om militära boställen och bydokumentationer samlades för sig, med Peter Danielsson, för att gå vidare i vårt arbete.

Vi får **ej glömma vår enkät**, där svaren visade stor majoritet för förnyelse och utökning av verksamheten, utöver enbart släktforskning. Vi får sparka igång ordentligt i höst. Ring mig gärna om Du undrar över något, när det gäller denna del av PLF, eller till Maj Holm som är samordnare för gruppen: 1600-tal och militära boställen.

På tal om museum så har **Garboutställningen i Högsby** erhållit släktforskningsresultat beträffande Greta Garbo. Det har donerats av Trina Johansson, Ainswort Minnesota, USA. Denna donation finns på utställningen i Högsby, dit alla är välkomna för ett besök. Se även sidan 3 här i PLF-nytt.

Nästa föreningsmöte blir den **31 augusti i Logeloken Oskarshamn**, då vi bokat in **Nicklas Rosenbalk**, Växjö, som blev sjuk förra gången, men nu kommer att berätta om **salpetersjuderiverksamheten**. Se annons på nästa sida.

Har ni förslag eller önskemål om PLF:s fortsatta verksamhet så hör av Er till mig, eller någon annan i styrelsen. Adresser finns ju här i tidningen. Det är viktigt att alla kommer med synpunkter.

Riksstämman för Sveriges Släktforskarförbund, som vår förening lyder under, skall hållas den **23-24 augusti i Ronneby**. Det är Sam Blixt, ledamot i styrelsen för Sveriges Släktforskarförbund, Jan-Christer Dahl, Britt-Maria Ekstrand, Ingvar Carlsson, de tre sistnämnda som ombud för PLF, Anders Thunberg som redaktör, deltar i konferens för den gruppen, och hans hustru Anne-Charlotte suverän på sökningar i Databasen, och jag som deltar i ordförandekonferensen, som kommer att åka.

Här finns alla möjligheter för intresserade att besöka utställare, som ryms under samma tak. En otroligt stor kompetens med olika specialiteter av databaser, presenterade var för sig, på olika förhyrda platser, där PLF är en av dem, i en särskild monter.

Sammandrag från Ronneby kommer vår redaktör att skriva om i nästa nummer av PLF:nytt.

Väl mött i Ronneby den 23 och 24 augusti och i Oskarshamn den 30 samma månad.

Hälsningar Christina, Gillberga, Högsby.

Kallelse

**PLF i Oskarshamn håller föreningsmöte
i Logelokalen, Stora Torget 5, 2 tr., Oskarshamn**

lördagen den 30/8 2003 kl. 10.00

Mötesförhandlingar

Niclas Rosenbalck berättar om salpetersjuderiverksamhet

Det ges även tillfälle att söka i databasen

Styrelsen

PLF:s styrelse och uppdrag under verksamhetsåret 2002/2003

Namn	Uppdrag	Telefon	E-post
Christina Dannesäter	ordförande	0491 - 240 47	gillberga@hogsby.se
Anders Thunberg	v. ordförande	0491 - 76 64 11	ahthunberg@hotmail.com
Maj Holm	sekreterare	0491 - 138 04	majviolah@ebrevet.nu
John-Olof Dillström	kassör	0491 - 919 22	
Sam Blixt	dataansvarig	0491 - 151 28	sam.blixt@telia.com
Britt Maria Ekstrand	ansvarig för brevfrågor	0491 - 186 55	bm.ekstrand@telia.com
Anders Rotviker	materielfrågor	0491 - 620 11	anders.rotviker@telia.com
Jan-Christer Dahl	styrelseledamot	0491 - 185 11	jcdahl@telia.com
Ingvar Karlsson	styrelseledamot	0491 - 180 22	ikn@telia.com
Edith Karlsson	styrelseledamot	0491 - 930 14	gote_edith@privat.utfors.se/
Peter Danielsson	suppleant	0470 - 831 29	odengatan@hotmail.com
Gösta Wahlborg	suppleant	0491 - 773 23	
Evald Pettersson	valberedning		
Sven-Åke Fogelqvist	valberedning	0491 - 154 93	
Dagmar Svensson	valberedning	0491 - 138 83	

PLF-nytt, medlemstidning för Person- och Lokalhistoriskt Forskarcentrum, Oskarshamn.

Utkommer fyra gånger per år. Upplaga 1300 exemplar.

Manus till artiklar och andra skriftliga bidrag sändes till

PLF, Box 23, 572 21 OSKARSHAMN

eller E-postadress: anders.0491766411@telia.com

PLF har numera också en hemsida. Du kan enklast nå den genom adressen **come.to/plf**.

Bidrag kan också sändas till e-postadress: **plf.oskarshamn@telia.com**

Utdrag ur artiklar får göras med angivande av källa och författare.

PLF-nytt nr 67 utkommer den 29/10 2003.

I redaktionen: Anders Thunberg (ansvarig utgivare), Curt Holm och Maj Holm.

Sjökrok – i systrarna Håkansdotters fotspår

En unik släktbok, som innehåller drygt trehundra sidor, ettusenettusendofotografier och ettusen personuppgifter, har kommit ut. Uppgifterna omfattar för de flesta personerna i boken fullständigt namn, födelse-datum, födelseplats och dödsdatum. Det är dock den stora mängden fotografier, som gör boken så unik.

Boken är mycket lämplig som vägledning för den som själv vill göra en släktbok. Personerna i boken är sorterade på ett logiskt sätt, vilket gör det lätt att hitta dem. Det geografiska området omfattar i huvudsak Tunaläns och Aspelands härad i norra Kalmar län. Kända personer som nämns i boken är bland andra nobelpris-tagaren Svante Arrhenius samt skådespelarna Olof Thunberg och Stig Grybe.

En annan sak som är intressant i boken är att man ser hur gästgivarläktena i Klövdala, Järeda socken och Ishult, Tuna socken blir ingifta med varandra.

Författare till boken Sjökrok – i systrarna Håkansdotters fotspår är Roland Thunberg, Nyköping.

Boken kostar 400 kr + frakt.

Epost: kristdala@telia.com

Telefon: 0155-26 74 49

Postadress: Roland Thunberg, Box 618, 611 10 NYKÖPING

Försäljning av boken i PLFs monter på släktforskar-dagarna i Ronneby 23-24 augusti.

Greta Garbo's genealogi.

Kontakta Christina Dannesäter 0491-24047 eller Garboutställningen, Elisabeth Angerwall 0491-21161, e-post: info@garbosallskapet.h.se.

Garboutställningen i Högsby har erhållit släktforskningsmaterial beträffande Greta Garbo med släktled ända till 1200-talet. Detta är en donation från Trina Johansson, Ainsworth, Minnesota, USA. Släkttavlan har godkänts av en skandinavienexpert Donald W. Christensen vid släktforskningscentret/biblioteket i Utah. Kopia av materialet har även donerats till Kungliga Biblioteket i Stockholm.

Detta släktforskningsmaterial beträffande Greta Garbo förvaras i Garboutställningen i Högsby, och det finns möjlighet för intresserade släktforskare att ta del av detta.

Ur Tjust släktforskarförenings höstprogram

Söndagen den 7 sept. blir det Torpvandring i Ukna. Det är Ukna Hembygdsförening som är värd, och man bör ta med sig en kaffekorg.

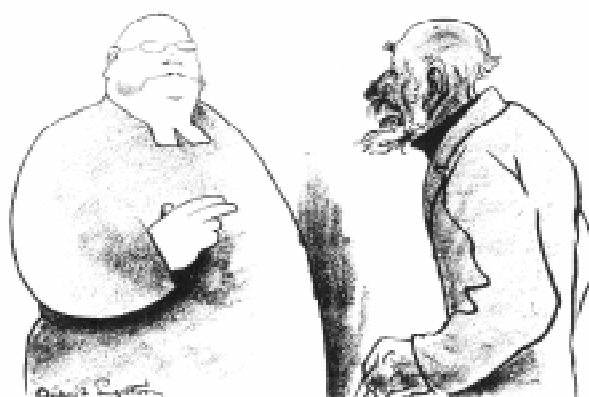
Samling vid kyrkan kl. 10.00.

Onsdagen den 22 okt. hålls ett informationsmöte på Utkiken i Stadsbiblioteket. Det är Ulla Ekberg från Länsstyrelsen i Kalmar, som informerar om kartor och skifteshandlingar. Det hela börjar kl. 18.45.

Onsdagen den 19 nov. samlas medlemmarna åter på Utkiken i Stadsbiblioteket kl. 18.45 till ett medlemsmöte. Efter beslut om bl.a årsavgift för år 2004, får deltagarna lyssna till Rolf Nilsson, som berättar och visar bilder om "Mina upplevelser på Cuba".

Tisdagen den 9 dec. blir det Luciakaffe med anbyten och underhållning av Roger Karlsson. Tid och plats som vanligt Utkiken, Stadsbiblioteket kl. 18.45.

Husförhör enligt Albert Engström

Prosten:-*På hur många dagar skapade Gud världen?*
Förre soldaten Eld:-*På säx, står det i skrefta, men kan då varkelien va sant?*

Prosten:-*Jo ser du Eld, det är sant, men för Gud är en dag detsamma som många tusentals, ja hundratusentals år för oss.*

Eld, besviken:-*Jasså, ja då va dä väl inga könst.*

Med plog och sabel - jordbrukande militärer under 1800-talet

*Peter Danielsson, nyvald styrelseledamot i PLF, är född i Döderhult 1966 men numera bosatt i Kalmar. Han blev fil. lic. i historia vid Lunds universitet 1998. Hans licentiatavhandling *Från gård till slagfält* behandlar det äldre militära indelningsverket under svensk stormaktstid. Vidare har Peter Danielsson fördjupat sig i militära boställen och deras historia. Detta har hittills resulterat i en artikel med titeln *På Götrunda sergantboställe en majdag år 1837*. Förutom detta har han skrivit en rad artiklar och recensioner framför allt med militärhistorisk inriktning. Fram till augusti 2000 var arbetsplatsen Växjö universitet, men därefter blev Peter Danielsson historiker vid den historisk-pedagogiska verkstaden på Kalmar läns museum.*

På föreningsmötet i Mönsterås den 3 maj berättade han om bl.a. militära bostäder. Här framför han sina synpunkter på den samverkan, som kan äga rum mellan PLF och Kalmar läns museum inom projektet "Med plog och sabel - jordbrukande militärer under 1800-talet".

I slutet av 1600-talet reorganiserades det militära indelningsverket. Återigen satsar Sverige på ett militärfinansierat system, där kronans inkomster bands till i förväg bestämda utgifter. Organisationen försågs dessutom med en orubblighetsklausul, som innebar, att ingenting fick ändras. En viktig del utgjordes av boställeorganisationen, vilket innebar, att alla befäl och specialistbefattningar försågs med boställen, som utgjorde i varierande grad hela eller delar av deras lön. Med bostället följde ett boendetvång och boställeinnehavaren gjordes ansvarig för boställets skötsel, vilket noga kontrollerades vid husesyner.

Omgående blir den svenska krigsmakten en här bestående av uniformerade jordbrukare innefattande allt från godsägare till torpare. Som ett belysande exempel på intresset för modernäringen kan nämnas att överstelöjtnanten vid Smålands ryttare, Jon Stålhammar, brevlades ger direktiv angående jordinnehavet och dess skötsel till hustrun Sophia Drake hemma på gården Salshult i den småländska socknen Stenberg. Själv befann sig överstelöjtnanten i vitryska Mohilev, när han i augusti 1708 skrev sista brevet hem.

De tidigare nämnda husesynernas protokoll finns bevarade bland annat på Krigsarkivet. Huvudsakligen har forskare använt dessa protokoll för att besvara frågor rörande arkitektoniska spörsmål.

Emellertid har en intressevidgning skett under 1990-talet, då Göran Ulväng och Peter Danielsson visar, att det genom protokollen går att få fram mängder med information angående själva bostället, dess jordbruk, boskapsstock och skogsbruk. Vidare kan man följa förändringar längs med tidsaxeln. Kort sagt går det att följa och skriva varje enskilt boställes utvecklingshistoria. Vad ska det tjäna till?

Vi ges här goda möjligheter att se under vilka ekonomiska betingelser förfäderna levde. Vidare kan man ge sig i kast med den intressanta frågeställningen rörande militärens intresse för nya brukningsmetoder. En vanlig uppfattning i litteraturen är, att ståndspersoner mer eller mindre genomgående tillämpade annorlunda och på olika sätt "bättre" metoder att bruka jorden än bönderna. Gäller detta också för innehavare av militära boställen i exempelvis Kalmar län? Frågelistan kan göras lång, och genom studier av husesynsprotokoll kan vi också lämna väsentliga bidrag till såväl agrar- som skogshistoria.

Under hösten 2002 diskuterade historiker vid Alla Tiders Historia på Kalmar läns museum möjligheterna att fördjupa oss i de militära boställets historia. Diskussionen utmynnade i att vi beslöt att starta ett projekt med arbetsnamnet "Med plog och sabel - jordbrukande militärer under 1800-talet". För

närvarande medverkar två historiker från läns museet och en historiker från Växjö universitet i projektet, men vi behöver högst avsevärt öka antalet medverkande inte minst med tanke på materialets omfattning.

Tanken är att varje projektmedlem skriver en uppsats om "sitt" boställe. Självfallet kan man också gå samman och på olika sätt hjälpas åt med framtagandet av uppgifter och själva skrivandet. Den färdiga texten kommer sedan att publiceras som en separat artikel exempelvis i läns museets årsbok eller Armémusei Väners årsbok. På sikt kan det vara lämpligt att artiklar beträffande exempelvis alla underofficersboställen vid

Kalmar regemente eller alla boställen i ett härad redovisas i en mera omfattande publikation.

Om ni inom PLF är intresserade av medverkan i projektet så bör vi från läns museet så snart som möjligt träffa er och föra en fördjupad diskussion beträffande "Med plog och sabel-jordbrukande militärer under 1800-talet".

Eventuella frågor angående projektet kan Magdalena Jonsson (070/672 94 04) eller Peter Danielsson (070-402 42 94) vid Kalmar läns museum besvara

Peter Danielsson

Läsövning

Rungörelser

N:o 155.

Som, vaktadt de, wid Lånets gränser, till förhindrande af obehörig geresenskap med af Cholera smittade eller för smitta misstänkte orter, utstälde wakter, en och annan från sådan ort ankommande, genom wakternes fringgående, smugit sig öfver Lånegränsen, så har jag funnit mig föränlåten härigenom stadga ett vite af Tio Riksdaler Banco, hwartill hwar och en, intill des annorlunda förordnas, skall wara förfallen, som utan att af behörig waktpostering hafwa blifwit befurmen berättigad att till Lånet inkomma, intränger eller försöker att intränga öfver Lånegränsen; skolande derjemte den till Lånet obehörigen inkomne, så fort han upptäckes, hindras ifrån vidare fortkomst och ställas under bewakning till undergående af Tio eller Fem dagars observations karantän, allt med affeende på om stället hwarifrån han kommit är smittadt eller för smitta misstänkt, och bör närmaste Krono betjent, Sundhets nämnd eller Waktpostering härom föranstalta samt rapport om förhål landet med skyndsamhet till mig insända.

Ronungens Befalningshafwande i angränsande Lån annodas att, hwar i sitt Lån, låta detta komma till allmänhetens kännedom.

N:o 156.

Till gäldande af domsfäste skulder hafwa nedannämnde fastigheter blifwit i måt tagne, nemligen:

1:o. Tre trettionde-twåändels mantal Krono skatte N:o 2 Swinhult, i Thorsås Socken, tillhörigt Carl Petterson och wårderadt till 666 R:dr 32 f. N:gs.

2:o. Tre trettionde-twåändels mantal Krono skatte N:o 2 Swinhult tillhörigt Petter Petterson samt wårderadt till 666 R:dr 32 f. och

3:o. En på ågorne till hemmet Ekaryd i Söderåkra Socken stående skattlagd Måder-mjölqwarn, tillhörig Mjölqaren Lars Anderfon och wårderad till 300 R:dr N:gs; och komma desse fastigheter att utbjudas till försäljning å auktion, som Herr

Översättning på sista sidan

Demonstrationer av PLF:s databas har skett på följande platser

Studieförbundet Vuxenskolan, Mönsterås, den 9 april, Sam Blixt

Tjust Släktforskare, Gamleby, den 12 april, Sam Blixt

NordGen, Mariehamn, Åland, den 26-27 april, Sam Blixt

Hembygdsgården, Mönsterås, Sam Blixt, Britt Maria Ekstrand, Anne-Charlotte Thunberg m fl.

Figeholms Båtklubb, Figeholm, den 6 maj, Sam Blixt

Östra Götalands anbytarträff, Locknevi, den 24 maj, Sam Blixt

Horns Marken, Horn, den 12 juli, Sam Blixt och Inga Linde.

VENINGEHULTROTEN UNDER 1600-TALET.

VENINGEHULT nr 2 1/1 mtl frälse

Brukare och andra boende på gården

Bonden *Nils Abrahamsson* brukade gården från 1600-talets början. Han skötte gården med hjälp av hustrun samt både dräng och piga, efter 1615 endast piga. Senare deltog *Olof* under ett antal år i arbetet. 1628 och 1629 kan det ha funnits en dräng på gården. I utskrivningslängd för 1637 noteras Nils som gammal, över 50 år, och några år senare överlämnade han jordbruket till sonen *Nils Nilsson*.

Nils utnämndes till nämndeman och 1648 omfattade hans hushåll man, hustru och en son. Dessutom bodde *Lasse* där, åtminstone tillfälligt. Familjen växte och 1653 fanns en dotter upptagen i mantalslängden. Två år senare togs ytterligare en son och en dotter med i mantalslängden, som omfattade barn över 15 eller 16 år, vilket var åldersgränsen för erläggande av mantalspenning. Upprättande av mantalslängd var sålunda inte en folkräkningsprocedur. Vid den tiden var Nils och hans hustru gamla, varför *Olof Nilsson*, förmodligen en av sönerna, 1667 tagit över driften av jordbruket.

Olof och hans hustru hade en dräng 1680. Detta år bodde även änkan *Elsa Bertilsdotter* med dotter och piga där samt en inhyseman *Nils Abrahamsson*. På 80-talet fanns också ensamstående Knut Persson på gården. Senare tillträdde *Måns Eriksson* (ev. *Elofsson*) tillsammans med *Gabriel Olsson*. Båda var gifta. 1692 företogs en husesyn i samband med deras flyttning från gården. De efterträddes av *Måns Jonsson* med hustru samt piga, som de hade några år. Måns brukade gården in på 1700-talet.

Knektar, ryttare och båtsmän

Veningehult tillhörde den s.k. frälseroten. Knekten Nils tillhörde 1606 hövitsman Birger Allssons fänika samt skrevs ut 1630, 1637 och 1641. Gården var under båtsmanshållet 1667. Enligt militärjordsbok 1693 hörde Veningehult till båtsmanshållet nr 116 1693, då Sven Olof Krutflaska boende på torpet på Hycklinge ägor var ordinarie båtsman och Håkan Nilsson Fager boende på torpet på Skalltorps ägor var fördubblingsman.

Barn födda på Veningehultsgårdarna enligt kyrkoböckerna

16850215	Gabriel	son till Olof	troligen Veningehult nr 1	
16861017	Elisabet	dotter till Håkan		
16880719	Barn	fader Olof	Veningehult nr 1	död
168811—	Karin	dotter till Daniel	“ “ “	
16900427	Kerstin	dotter till Daniel	“ “ “	
16910517	Per	son till Hemming	Veningehult nr 1	
16930402	Gertrud	dotter till Erik	“ “ “	
16950929	Per	son till “	“ “ “	
16970106	Sissa	dotter till Daniel	“ “ “	död 13 V gammal
16980106	Jacob	son till Nils	troligen Veningehult nr 1	
16980417	Ingre	dotter till Daniel	Veningehult nr 1	
16860418	Elisabet	dotter till Måns	“ “ 2	
16920814	Nils	son till Per	“ “ “	
16960628	Hemming	son till Måns	“ “ “	död 8 V gammal
16990423	Per	son till Måns	“ “ “	
16990903	Elin	dotter till Per	“ “ “	

Under dessa 15 åren föddes 16 barn, men av dem dog ett vid födelsen och två efter några månader. Barnadödligheten kan beräknas till ungefär 19%, medan den under samma period i Klemna enligt kyrkoböckerna var cirka 50%. Skillnaden är stor, men för att kunna dra några som helst slutsatser av denna, krävs ytterligare studier.

Ur domböckerna

Tingsprotokoll 2 augusti 1684 med anledning av landshövdingebrev

Nämndemännen Jon Olofsson i Harstorp och Gissle i Flathult skall resa till Veningehult, Döderhults socken, att värdera en urgammal frälsegård, som fordom skall ha tillhört kungl. rådet Bengt Horn, till avslag på en summa penningar som sterbhuset sägs vara skyldigt kronan. Bonden i Veningehult, Måns Elofsson: (i brist på någon tillgänglig kronans jordebok).

Hemmanet består av fyra pund silver, undantagandes vad kungl. majt. och kronan extraordinarie tillkommer. Åkern består av lerblandad mulljord och sandjord, inalles till sex tunnors utsäde, höst och vår och intet mera, men om man tager härutav trädejord, så förminskas utsädet så mycket mera. Ängvall utom och inom stavar, av grant och grovt hö till ungefär 16 häckar eller 8 lass.

Det bör observeras att Veningehult by består av en hel kronogård och en hel frälsegård, vilkas ägor sträcka sig uti längden på en fjärdedels mil, men bredden en åttondels mil, varpå är tämmelig rödselskog och något timmerhugge, en skvaltkvarn uti en bäck, som tillhör skattegården Hylta. Den giver höst och vår, eljest ligger den om sommaren helt torr. Fiskevatten i fem små insjöar, vid Gårdsjön (Repesjö), Veninge (Ödesjö) och Smältan, på bägge hemman till entrent 19½ notvarp av en liten, men aldrig en stor notvarp. Sjöarna är mycket igenfallna av bråte och (lågeskog), som stort arbete behöver innan de kan förrenas.

Förutom tvenne andra små odugliga fiskgölar, som halvparten kommer Hylta till. Nödortfigt mulbete, vedbrand och gårdslefång. Tämmeligen gott behållna man- och ladugårdshus, som med liten reparation kunna understödjas. Humlestänger till omtrent två hundra stänger, men onda och elaka vägar till och från byn.

Frågandes om sal. kungl. rådet hade här i socknen några fler gods. Svar nej. Nämnden bedömer värdet till fyra hundra daler silver, eftersom detta intet annat är än (strögods) och sådan lägenhet som man intet kan göra sig profit och nytta av.

Dokumentet är underskrivet av häradshövdingen Ehrenklo, befallningsman Didrik Sweebel och nämndemännen Joen Olofsson och Gissle Mårtensson (de två sista med bomärken).

Tingsprotokoll 1688 och 1699

Märta Zelow uppbud på Veningehult frälse.

Tingsprotokoll sommaringet Stranda härad 25 juni 1689

Jägmästare Ljungberg anklagar Gabriel i Veningehult som åbor ½ frälsehemman för skogsfällning.

Tingsprotokoll Stranda härad 21 februari 1690 i Harstorp

Märta Zelow, Veningehult frälse, smörränta 4 lispund, köpt från Christer Horn får 1200 daler koppar, nu lagbundet och lagståndet.

Måns i Veningehult friar sig själv och sitt folk för att ha fällt ek

Tingsprotokoll Stranda härad 25 juni 1690 i Harstorp

Regementspredikant Jacob Mörling mot Gabriel Olsson, Veningehult ½ frälse, för att han på obytt mark sått 14 skäppland fälla. En del argumentation, varav det viktigaste är, att oavsett det lagliga, så har han sått 14 skäppland, när för hela hemmanet i "tiondehället" är bara 5 skäppland upptaget. Gabriel bötar.

Tingsprotokoll Stranda härad 26 juni 1691 laga ting i Harstorp

Gabriel Olsson i Veningehult bötar 3 daler för ohemul beskyllning av regementspredikant Jacob Mörling. (Twist om land.)

Tingsprotokoll Stranda härad hösttinget 30 september 1691

Måns i Veningehult frälse bränt en fast ek.

Gabriel i Veningehult pliktar för frånvaro.

Tingsprotokoll Stranda härad 25 juni 1692 i Harstorp

Gabriel Olsson, Veningehult frälse, anklagas för olaga huggning av fälle. Nästa ting.

Tingsprotokoll Stranda härad 30 september 1692 i Harstorp

Regementspredikant Jacob Mörling om husröta i hans boställe Veningehult.

Tingsprotokoll Stranda härad ordinarie vinterting 15 februari 1699 i Ålems krog

Order om husesyn på Veningehult, som Måns Jonsson åbor.

Tingsprotokoll Stranda härad sommaringet 26 juni 1699

Upplästes husesynsprotokoll för kronans Veningehult av 19 oktober 1692, då förre åborna Gabriel Olsson och Måns Jonsson skulle flytta därifrån. Gabriel är debiterad för 24 daler reparation, som han inte fullgjort. Därför har den nuvarande åbon stämt Gabriel i Sjoketorp. Gabriel åläggs att antingen bygga eller betala.

I slutet av 1690-talet gjordes återigen en syn på Veningehult 1/1 KR f.d. FR till kronan hemfallet. Resultatet blev följande:

Åkern brukas mest med vårsåden.

I norra gårdet: Dels svag åker, som består av röd spickelera, dels sandjord och svartmylla, sågfull och bergsur, som mycket kvävs av ekar, så att den inte torkar till såning förrän i sjätte och femte veckan, dels medelmåttig åker av sandmylla eller lerblandad, dels god åker.

I södra gårdet: Dels svag, sågfull, stenig och rörfull åker, som av ekar mycket förkvävs, dels medelmåttig av sandmylla, dels god sandmylla, dock rörfull och kvävd av ekar.

I Skallelyckan: Svag sandjord.

I Kyrkelyckan: Svag sandjord.

Sammanlagda utsädet på alla åkrarna ovan anges till endast 4-5 tunnor. Den odlade arealen anges betydligt högre i andra sammanhang.

Ängen består av gården med skarpen och hård mossvall (5 lass), renar och dälder, bättre hårdvall (5 lass). På madvall (6 lass). På starrvall, dels mossbotten (12 lass). I ett kärr, grov starrvall (3 lass). En beteshage kan föda 4 st. kalvar och några killingar om året. Eljest på dessa utmarker är gott mulbete.

Skog finns till allehanda nödtorft, såsom vedbrand i gårdet, hustimmer, näverflänge, något tjärehygge och sågtimmer till husbehov. Fälleskog till fem skäppland.

Fiske: Litet i Smälten, Repsjön och sjön (?) samt en vik av Veningen, dock intet av stort värde.

En liten skvaltkvarn som går allenast 8 eller 14 dagar, när största vårfloden är. Bäckan kommer allenast ur en liten göl.

Mangården: En sätesstuga, behållen till tak och väggar. I förstugan ett litet nybyggt kontor.

En gäststuga med förstuva vid änden och kammare i förstuvan med spisel i.

Ett vistehus, behållet med överrum, till tak och väggar behållen.

En sädesbod, i lika måtto behållen.

Himmelshus (hemlighus), behållet.

Badestuga, med källare under, nyligen repararerat och behållen till tak och väggar.

Ladugården: Loge om tvenne golv, behållen.

Fåhus, behållet.

Ungnötshus, behållet.

Fårhus, behållet, nyligen uppbyggt.

Geteshus, behållet.

Tvenne foderlador, en med fyra knutar, en annan med 2 knutar och 3 stolpar, bägge behållna.

Stall, med 3 spiltor, behållet.

Svinhus, behållet.

Gärdesgådarna, merendels behållna.

Förslag: Kvarstår till 1/1 mtl. Rannsagn. Av häradsdomare och lantmätare.

Ekonomisk översikt

Folket i Döderhult levde på 1600-talet på vad jorden kunde ge. Så gjorde också bönderna på Veningehultgårdarna. Fattigdomen tycks ha varit stor. Krig, missväxt på grund av periodvis kalla, snörika vintrar och torra somrar och sjukdom påverkade jordbruket negativt. Många gårdar betecknades då och då som öde eller helt öde under detta århundrade. Veningehult nr 1 betecknades som öde 1612, då Kalmarkriget pågick och brukaren Per Andersson tjänstgjorde som ryttare, vilket påverkade jordbruket menligt.

Veningehult nr 1

En s.k. hjälpskatt togs ut av hertig Carl 1600, 1601 och 1603. Den tycks ha varit en tillfällig "förmögenhetsskatt" i samband med inbördeskriget, men utgick förmodligen inte för militär personal. Innehav av kreatur, koppar och silver bildade underlag för skatten. Per Andersson innehade 1600 1 sto, 2 oxar, 8 kor, 1 ungnöt, 8 får, 1 svin, 2 skålpund koppar och 10 lod silver, för vilket hjälpskatt utgick med 49 öre och 20 penningar. Den ordinarie skatten för djuren det året var 30½ öre. 1601 hade Per betydligt färre antal djur, nämligen 1 häst, 1 oxe, 1 stut och 2 kor, och fick betala hjälpskatt med 22 öre och ordinarie skatt med 14 öre. Det tredje året, 1603, tycks skatten utgått efter andra grunder. Per erlade då 4 mark. Städjengar var också en skatt, som 1600 betalades av Per med 26 öre och 16 penningar.

Markhjälp var en extra skatt som pålades 1628 och 1629. Bonden Hemming erlade båda åren 3 daler.

Freden i Knäred innebar, att Sverige skulle betala en lösensumma på en miljon riksdaler för Älvsborgs fästing. Alla innevånare i Sverige skulle erlægga sin summa från kungen ner till dräng och piga allt efter bärkraft. Skatten var uppdelad på sex terminer mellan 1613-1619. Från Per på Veningehult nr 1 kom endast en betalning enligt längderna för ett hjonelag med 3 daler 1619..

Enligt kyrkoräkenskaperna står anteckningar om gåvor m.m. från sockenborna. 1615 gav Per 1 mark till kyrkan och 1616 gav Per och Nils (Veningehult nr 2) 1 kanna vin. Det senare upprepades året efter. Dessutom gav Per det året till kyrkan en järnstång om 2 mark. (Kunde säljas av kyrkan.) Den gamle Per gav 6 öre och den unge Per gav 1 mark. Bonden Hemming gav 5 öre vid ett tillfälle och vid ett annat 8 öre. Per Persson skaffade sig skulder till kyrkan 1638 genom att låna 20 st. spik. På 1650-talet gavs gåvor till kyrkan påskdagen av flera bönder, av vilka Per var en.

I jordeböckerna kan man läsa, att årliga räntan fram till förmedlingen 1684 bestod av 4 lispund smör, 6 dagsverken, 6 årshästar, 2 kungshästar, 4 mark i städjepingar och 3 mark i fodernötpengar. Räntan motsvarade en summa av 11 daler 18 ören och 8 penningar. Gården förmedlades till $\frac{3}{4}$ mantal 1684. Bonden Daniel fick skatten avkortad till $\frac{1}{4}$ 1690. Den utgjorde då 2 daler 28 öre och 16 $\frac{4}{5}$ penningar. I början av seklet betalades årliga räntan mest i varor och tjänster, men övergick mer och mer i reda pengar.

Kreaturslistor (bil. 1) gällande Veningehult nr 1 finns för 8 av de första 50 åren av 1600-talet. Enligt en metod av Lars-Olof Larsson ges varje djursort ett enhetstal och på så vis kan man få ett sammanlagt tal för varje år jämföras med det medeltal, som Gunnar Källenius har kommit fram till i sin bok "Den lilla socknen i Det Stora Sverige" (sid. 189-190), nämligen 13 enheter efter borträkning av de mindre gårdarna.

I början av 1600-talet tillhörde Veningehult Mörlunda socken och betalade tionde dit. Tiondelängder finns för 8 av åren mellan 1619-1648. (Bil. 2)

Veningehult nr 2

Gården drabbades av hjälpskatt 1600, 1601 och 1603. Underlaget för bonden Nils utgjordes av 2 oxar, 7 kor, 2 kvigor, 4 får, 2 svin, 1 sto, 1 skålpund koppar och 6 lod silver. Den ordinarie skatten utgick med 27 öre och 12 penningar, hjälpskatten med 19 öre och 14 penningar 1601. Året efter betalades hjälpskatt med 11 öre för innehav av 2 oxar, 4 kor och 1 sto. 1603 erlades 2 mark.

Markhjälp betalades med 3 mark de båda åren 1628 och 1629 av Nils.

För Älvsborgs lösen hjälpte Nils till med

1613	för 1 hjonlag,	1 dräng	och 1 piga	5 $\frac{1}{4}$ daler
1615	"	"	"	" 5 $\frac{1}{4}$ "
1616	"	"	"	" 3 $\frac{3}{4}$ "
1617	"	"	"	" 3 $\frac{3}{4}$ "
1618	"	"	"	3 "

1619 för 1 hjonlag 3 daler

Nils son gav enligt kyrkoräkenskaperna 1 mark till kyrkan 1615. Som vi har sett tidigare skänkte Per i granngården och Nils både 1616 och 1617 en kanna vin. Ett år gav Nils 4 öre, ett annat år $\frac{1}{2}$ mark. Den 16 juli 1626 gavs efter salig Nils 3 mark. Den anteckningen gav oss vetskap om att Nils hade dött. Sonen Nils, som efterträdde fadern som brukare, gav 4 öre till kyrkan 1627. Påskdagen 1651 gav Nils 2 mark, men 1659 tog han 1 quintin (ett litet mått) silver ur sitt förråd och gav till kyrkan tillsammans med 20 öre kopparmynt. Samma år gav Lisbet (hustrun?) 8 öre.

I jordeböckerna finns inte någon anteckning om årlig ränta för bönderna på Veningehult, som är en frälsegård. Skatten tas ut av ägaren i stället. Däremot var tjänsten att hålla hästar för kungens räkning, 2 kungshästar och 2 årshästar ålagd brukarna här på Veningehult nr 2. Det motsvarade i reda pengar 1 daler och 3 $\frac{1}{5}$ penningar. När gården drogs in till kronan vid reduktionen blev årliga räntan åsatt till 8 daler, 22 öre och 1 $\frac{7}{5}$ penning.

Kreaturslistor finns för 8 år mellan 1600-1641. Nils Abrahamsson hade flest djur 1626, då han hade 1 häst, 2 ston, 1 fåle, 4 oxar, 4 stutar, 12 kor, 5 kvigor, 12 får, 5 ungfår, 6 svin och 4 ungsvin utgörande 35 $\frac{7}{8}$ kreatursenheter. För detta innehav betalade han skatt med 4 daler och 23 $\frac{1}{2}$ öre. Medeltalet för de 8 åren kan beräknas till 22 $\frac{7}{8}$ KE, en tämligen hög siffra för socknen. (Bil.3)

Skördeutfallet för 4 av åren mellan 1620 och 1637 visar ett genomsnittligt värde på 3,4, vilket ligger över medeltalet för bygden. Å ena sidan är jämförelseåren få, å andra sidan gäller det samtliga gårdar i Döderhults socken under 1600-talet. (Bil.4)

Vid jämförelse Veningehultgårdarna emellan kan man konstatera, att Veningehult nr 2 tycks ha varit ett bättre jordbruk än granngården, som kanske var mera utsatt för utskrivningar av folk på gården. Man kan tyvärr inte följa utvecklingen närmare under andra hälften av seklet, då kreaturs- och tiondelistor saknas.

Sammanställt av Maj och Curt Holm

Källor: Gunnar Källenius utdrag ur bl. jordeböcker, mantalslängder, tiondelängder.m.m

PLF:s persondatabas

Det medeltida Sverige. Band 4. Småland 2. Handbörd och Stranda.

Nya medlemmar i PLF

Nr	Namn	Postadress	Postnr	Postort	Telefonnr
1708	Ulla Petersson	Sagovägen 23	393 52	KALMAR	0480-205 35
1709	Kerstin Lundborg	Huggarvägen 5	137 40	VÄSTERHANINGE	08-500 261 73
1710	Gullan Olsson	Magistratsgatan 12 B	392 35	KALMAR	0480-177 07
1711	Anders Wergström	Vilbergsgatan 109	603 57	NORRKÖPING	011-?
1712	Arne Carlsson	Poppelvägen 1	587 31	LINKÖPING	013-587 31
1713	Annelie Fermskog	Askgränd 7	384 30	BLOMSTERMÅLA	0499-204 66
1714	Ulla Jonson	Jungnergatan 27	570 76	RUDA	0491-220 23
1715	Göte Jonson	Jungnergatan 27	570 76	RUDA	0491-220 23
1716	Barbro Heyman	Uthammarvägen 8	572 95	FIGEHOLM	0491-312 13
1717	Lars Jutefors	Silkeborgsgatan 2 C	392 43	KALMAR	0480-141 09
1718	Barbro Reiman	Orrstigen 3	579 31	HÖGSBY	0491-214 11
1719	Studieförb. Vuxenskolan	Häradshövdingegatan 8	383 30	MÖNSTERÅS	0499-132 00
1720	Siv Gustafsson	Boforsgatan 9, 1 tr	123 46	FARSTA	08-93 90 43
1721	Fliseryds Hembygdsför.	Bankeberg	570 76	RUDA	0491-960 40
1722	Uthammar Udds Samfäll.	Mastvägen 7	572 95	FIGEHOLM	0491-314 09
1723	Björn Sjöholm	Slättervägen 6	756 46	UPPSALA	0705-22 01 10
1724	Tommy Lindkvist	Mörbylund 15, 1 tr	182 30	DANDERYD	08-540 643 56
1725	Susanne Nilsson	Tornfalkgatan 96	703 69	ÖREBRO	019-?

18 nya medlemmar efter PLF-nytt nr 65
Antalet medlemmar i PLF är 1080 den 28 juli 2003

Förnyad uppmaning till PLF-medlemmar m.fl.

Eftersom Släktforskarförbundets styrelse har beslutat att manuellt komplettera Sveriges dödbok med namnuppgifter m.m. för tiden 1950 - 1970, där sådana saknas uppmanar vi medlemmar och andra intresserade att hjälpa till med detta arbete.

Titta på <http://home.swipnet.se/hossna.sdb.htm>

Vi vädjar till medlemmar i PLF och andra intresserade att hjälpa till med

Läsning, tolkning och inmatning av uppgifter från kyrkoböcker och andra handlingar. Detta gäller särskilt uppgifter för 1900-talet, speciellt fram till 1933, för döda fram till 1970.

Vi behöver även medhjälpare för kontroll av redan inmatade uppgifter. Detta i synnerhet för att de kommande CD-skivorna skall bli så bra som möjligt.

Jag vill dessutom vädja till PLF-medlemmar med flera att arbeta i projektet "Namn åt de döda" för Sveriges Släktforskarförbund och PLF samt för PLFs del även med döda åren fram till 1947.

Sam Blixt

Kulturnatt 2003 - 10 årsjubileum **fredagen den 7 november**

PLF ställer som vanligt upp i Oskarshamns stadsbibliotek och visar sin databas och andra moderna medier inom släktforskningen

Höstprogram 2003 för DIS Småland

Den 6 - 7 september Grundkurs i DISGEN
på S:t Sigfrids Folkhögskola.

Den 27 sept. Användarträff för DISGEN
på Oskarshamns folkhögskola

Nytt eller uppdaterat de senaste veckorna efter nr 65

Församling	Kod	Födda	Vigda	Döda	Inflytt.	Utflytt.
Alböke	(ALB)	1859				
Algutsrum	(ALG)	1921-1932	1921-1932	1921-1971		
Björkö	(BJK)			1950-1970		
Blackstad	(BLA)		1927-1931			1913-1932
Bäckaby	(BÄY)			1950-1970		
Fridlevstad	(FRI)			1950-1971		
Fröderyd	(FRY)			1950-1970		
Fågelfors	(FÅG)	1928-1931	1928-1931	1928-1931 1950-1971		
Gamleby	(GAM)			1947-1971		
Glömminge	(GLÖ)	1895-1912	1895-1932	1862-1882 1895-1971		
Gryt	(GRY)		1921-1932	1947-1971		
Hallingeberg	(HAL)				1901-1932	1909-1933
Hjorted	(HJO)			1946-1949		
Hjälmseryd	(HJÄ)			1950-1970		
Hjärtlunda	(HJA)			1950.1969		
Hultsjö	(HUI)			1950-1970		
Hylletofta	(HYL)			1950-1970		
Hägerstad	(HÄG)			1950-1969		
Hässleby	(HÄS)			1950-1971		
Kisa	(KIS)			1950-1971		
Kättilstad	(KÄT)			1950-1970		
Lannaskede	(LAN)			1950-1972		
Myresjö	(MYR)			1950-1970		
Näsby	(NBY)			1950-1970		
Nävelsjö	(NÄV)			1950-1971		
Odensvi	(ODE)			1700-1799 1947-1971		
Oppeby	(OPP)			1950-1970		
Ramkvilla	(RAM)			1950-1971		
Rödeby	(RÖD)			1950-1951		
Skepperstad	(SKP)			1950-1970		
Skirö	(SKI)	1893-1920				
Stockaryd	(STO)			1950-1971		
Sävsjö	(SÄV)			1950-1970		
Tidersrum	(TID)			1950-1971		
Tjärstad	(TJÄ)			1950-1971		
Torslunda	(TOL)			1947-1949		
Tving	(TVI)			1950-1971		
Vena	(VEN)	1933		1932-1955		
Vetlanda	(VET)			1950-1970		
Vrigstad	(VRI)			1950-1970		
Värna	(VÄR)			1947-1971		
Västra Eneby	(VÄE)		1809-1823 1871-1883	1795-1861 1950-1971		
Västrum	(VÄS)				1840-1894	
Yxnerum	(YXN)			1947-1970		
Ålem	(ÅLE)	1851				
Östra Ed	(ÖED)				1900-1931	1895-1933

Antalet poster i PLFs databas uppgår den 1 augusti till 3 464 356.

Lösning till läsövning

Kungörelser

N:o 155.

Som, oakadt de, wid Länets gränser, till förhindrande af obehörig gemenskap med af Choleran smittade eller för smitta misstänkte orter, utställde wakter, en och annan från sådan ort ankommande, genom wakters kringgående, smugit sig öfwer Länegränsen, så har jag funnit mig föranlåten härigenom stadga ett vite af Tio Riksdaler Banco, hwartill hwar och en, intill deß annorlunda förordnas, berättigad att till Länet inkomma, intränger eller försöker att intränga öfwer Länegränsen; skolande derjemte den till Länet obehörigen inkomne, så fort han upptäckes, hindras ifrån vidare fortkomst och ställas under bewakning till undergående af Tio eller Fem dagars observarions karantän, allt med afseende på om stället hwarifrån han kommit är smittadt eller för smitta misstänkt, och bör närmaste Krono betjent, Sundhets nämnd eller Waktpostering härom föranstalta samt rapport om förhållandet med skyndsamhet till mig insända.

Konungens Befallningshafwande i angränsande Län anmodas att, hwar i sitt Län, låta detta komma till allmänhetens kännedom.

N:o 156

Till gäldande af domfäste skulder hafwa nedannämnde fastigheter blifwit i mät tagne, nemligen:

1:o. Tre trettonde-tvåändels mantal Krono skatte N:o 2 Swinhult, i Thorsås Socken, tillhörigt Petter Petterßon samt wärderadt till 666 R:dr 32 ß. R:gs.

2:o. Tre trettonde-tvåändels mantal Krono skatte N:o 2 Swinhult tillhörigt Petter Petterßon samt wärderadt till 666 R:dr 32 ß. och

3:o. En på ägorne till hemmet Ekaryd i Söderåckra Socken stående skattlagd Wäder-mjölqwarn, tillhörig Mjölaren Lars Anderßon och wärderad till 300 R:dr R:gs; och komma deße fastigheter att utbjudas till försäljning å auktion, som Herr

Översättarens anm.:

ß = ss

R:dr = Riksdaler

R:gs = Riksgälds

Såsom myntenhet användes tecknet ß i betydelsen Skilling

Välkommen till Arbetsstugan

PLF har under hösten öppet i Arbetsstugan vid Stora Torget följande måndagar klockan 18.00–20.00.

Datum och ansvariga:

15/9 Sam Blixt och Christina Dannesäter

22/9 Jan-Christer Dahl och Barbro Sander

29/9 Britt Maria Ekstrand och Ingvar Karlsson

6/10 Maj Holm och Ingvar Karlsson

13/10 Anders Rotviker och John-Olof Dillström

20/10 Anders och Anne-Charlotte Thunberg

27/10 Edith Karlsson och Gösta Wahlborg

3/11 Sam Blixt och Christina Dannesäter

10/11 Jan-Christer Dahl och Barbro Sander

17 11 Britt Maria Ekstrand och Ingvar Karlsson

24/11 Maj Holm och Anders Rotviker.

Meddela adressändring

till Sam Blixt

e-post: sam.blixt@telia.com

och

glöm inte att ange avsändare när Ni

skickar pengar till kassören!

Frågor på databasen sänds till

PLF, Box 23, 572 21 OSKARSHAMN

Tel. Arbetsstugan 0491-153 82

Postgironummer 40 09 38–7

Bankgironummer 386-0475

E-post: plf.oskarshamn@telia.com

Du kan också skicka dina frågor via vår hemsida, som du lättast når med adressen **come.to/plf**. I databasen hittar du vårt elektroniska formulär.

Kostnader för brevfrågor

Vi tar **40 kronor per svar** enligt det särskilda frågeformuläret eller för brev med max fem frågor.

Vi tar **80 kronor för samma tjänster** till icke medlemmar.

Sänd också med ett **frankerat svarskuvert!** Avgifterna för svar på brevfrågor kan sändas in via postgiro eller på annat sätt.

Ange på frågeblanketten Du sänder in, vilket av betalningssätten som använts. Om pengarna sänds via postgiro, så meddela på talongen, vad pengarna är avsedda för. Det kan ibland uppstå missförstånd om detta.

Nästa nummer av PLF-nytt kommer ut den 29 oktober